

Enhörna Hembygdsförening

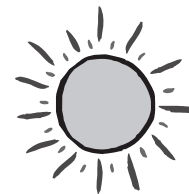
Årgång 10, nummer 3

augusti 2008

HÖSTMARKNAD

Söndagen den 31 augusti, kl. 13-16

HEMBYGDSMUSEET

Hembygdsföreningens årliga höstmarknad vid museet genomförs som vanligt sista söndagen i augusti. Hemvändardagen har den kommit att kallas då gamla och nya Enhörnabor samlas för att träffas och höra vad som hänt sedan man sågs förra gången.

Som seden bjuder har vi försäljning av lokala alster:

- grönsaker och honung från trakten
- nyrökt siklöja (om det "nappar")
- hemslöjd från bygden
- konstverk av lokala konstnärer
- fiskdamm för barnen
- kaffeservering
- grillad korv
- hembakat bröd
- lotteri

Cay Löwquist spelar och underhåller

V Ä L K O M M E N

PS Vi tar mycket gärna emot saker till lotterivinster, hör av dig till Olle (550 44037).
Anne-Marie (550 42016) tar gärna emot alla sorters hembakt bröd.
Vill du sälja något på marknaden? Hör av dig till Leif (550 44705)

Visning av gamla lantbruksföremål från Enhörna
Söndagen den 28 september kl. 13 - 16

Sven-Eric visar lantbruksredskap som skänkts till Hembygdsföreningen genom åren. På grund av att många av föremålen är ganska skrymmande kan vi inte ha dem i museet utan förvarar dem i **Äleby-ladan**. Sven-Eric berättar om de olika redskapen och deras historia. Följ också ärtornas dans genom ärttriören.

LITE KRING ARBETE OCH GLÄDJE HOS EN STATARFAMILJ PÅ JURSTA

I november 1925 började den då 17-åriga "Stina Kusk", dotter till forne kusken Johansson, som husjungfru på Ekensberg. Stina som arbetat i Stockholm kom nu hem med ångbåten till Ekensbergs brygga. Gårdskarlen Andersson var nere med häst och vagn för att hämta tomflaskor så Stina och hennes koffert fick skjuts ända fram.

Stina blev kvar som husjungfru till hon gifte sig sommaren 1935. Bröllopspresenten av fru Marie-Louise Brinck var en stor linneduk och två dussin vit och blå vackra linnehanddukar samt ett kuvert. "I det här kuvertet finns det pengar och för dem ska du köpa en fin soffa från mej". Där låg 500 kronor som var mycket pengar på den tiden.

Stina och Harald Eriksson fick nu den övre våningen av Jursta rättarbostad. I nedre våningen bodde rättaren Theodor Eriksson med hustru. "Han e väl snäll emot er?" frågade patron Helge. Men sämjan var god.

Stina och Harald fick aldrig egna barn. Gossen Rolf, son till Stinas äldre syster, vistades mycket vid Jursta redan före skolåldern. Sedan han börjat

Kokerskan Alma Hedström (gift Lundberg) och Stina Johansson (gift Eriksson)

skolan åkte han till sin moster och morbror under alla loven. Rolf's föräldrar hade sommarbostad på Ekerö - men det var Jursta och Enhörna som lockade. Mormor Sofi "Kusk-Fia" fanns också i Enhörna.

I bostaden på Jursta fanns inte vatten eller avlopp, Man badade och tvättade kläder vid Jursta träsk. Där var en liten brygga. Fint hushållsvatten hämtades i en källa som låg mellan bostad och busshållsplats. När Rolf var 5-6 år brukade han ibland vara med sin morbror och ro gös på natten. Moster Stina hade gjort god matsäck. Rolf hade sin egen lilla rygsäck. De tog iland på holmen Pingst för matpaus. Vid hemkomsten om morgonen var Rolf så trött att morbror bar honom på ryggen. Om vintern satte de ut saxar vid Hammarby träsk där det var gott om gädda.

Jursta hade åtta hästar. Kördrängarna började dagen klockan fem med att fodra och rykta hästarna, två hästar/man med ströränder bak var häst. Så gick männen hem för frukost. Till klockan sju kom de ut igen, satt på en bänk och inväntade arbetsorder. Rättaren gick ensam fram och åter, drog upp sin klocka med kedja som han såg på gång på gång. Karlarna snusade, rökte och pratade. Rolf väntade och önskade hett att morbror Harald skulle få ett arbete där också han kunde få vara med. Prick sju kom rättaren för att "ställa ut". Han tilltalade männen med deras efternamn. Rättare Eriksson var stor, kraftig, mörk och myndig. Han var hygglig mot karlarna.

Morbror Harald brukade köra stora kvarnlasset till Sundsviks kvarn. Det kördes med parhästarna Brunte och Flink och tog hela dagen. Rolf tyckte mycket om de dagarna. Moster Stina hade gjort stor matsäck. Smörgåsarna var halvvar av hembakad rågkaka med rökt skinka skuren i små tärningar för att vara lätt att äta. Dessutom uppskurna vetebrödslängder. Till Rolf var det choklad och kaffe till Harald. Man brukade få vänta på sin tur vid kvarnen. När nu allt var malt och klart att använda var det rättaren som hemma vid Jursta delade ut den delen av staten. Men staten innehöll så mycket mer. Stina hade sina mjölsäckar i en skrubb i farstun. Där var också kli till grisen. Alla statarna hade egen gris - också rättaren. Staten var riklig. Det var aldrig ont om mat. Rolf brukade få med sig skinka och annat hem till föräldrarna i Stockholm.

Statkarlarna anförtrorde sin motbok med brännvinsbeställning till mjölkbilschauffören som lämnade det önskade på mjölkpallen vid återkomsten.

Juldagsmorgonen åkte Harald, Stina och Rolf alltid till Julottan i Över-Enhörna k:a med häst och trilla. Vagnen hade fyra hjul, de bakre något större. Kuskbocken var framför ett litet flak.

Många

kyrkbesökare kom med tända bloss. Hästen bands utanför under ottan med värmande täcke på ryggen. Sedan hämtades statmjölken till Jursta. Vid Jursta fanns endast ungdjur. Mjölkkorna var på Ekensberg. Innan hemfärden följde julottefrukost hos en familj Brandt nere vid Ekensberg. Att bjuda julottefrukost är en gammal Enhörnatradition.

"Stina Kusks" föräldrar arbetade på Ekensberg

redan på af Forselles tid. Stina och hennes man Harald Eriksson med anhöriga hade tjänat på Ekensberg och Jursta i generationer. När de sista i familjen Brinck lämnade Ekensberg flyttade också Stina och Harald från Jursta.

Stina och Harald Eriksson intervjuas av Barbro E Sjöström. (Bild från början av 80-talet.)

Ingrid Bergman

Ingrid Bergman, Sveriges absolut största internationella filmstjärna och helt klart den vackraste tillbringade många somrar hos sin faster och sina kusiner i Sandviken.

Åke Emthén, som gick bort tidigare i år, berättade för oss att Ingrid naturligtvis väckte uppmärksamhet bland Enhörnas pojkar. Inte för att hon var känd, det förnekade åtminstone en av beundrarna som dansade med henne på dansbanan vid Snickarbacken. Detta var år 1935 och 36. Åke var 17 år 1935 och Ingrid 20. Men något mer blev det inte sade Åke. Då hade nog min kompis, den 5 år äldre Tor Reinius större lycka antydde han. Annars var det så att just år 1935 spelade Ingrid in sin första verkliga succéfilm Munkbrogreven. Tre år tidigare blev hon antagen vid Dramatens elevskola, så helt okänd borde hon inte ha varit, åtminstone inte utanför Enhörna.

Snickar-Olle Andersson berättade, strax innan han så sorgligt gick bort, att Ingrid hade tandställning och att hon var med när ungdomarna badade nere i Sandviken. Han berättade också att hennes namn fanns inristat på en bänk i Luffarhotellet, den lilla bod som användes som vänthall för båtresenärerna vid Sandvikens brygga och som fungerade som samlingsplats för traktens ungdomar

Varken Olle, Åke eller för den delen någon annan, kunde väl föreställa sig vilken superkändis de dansade och badade med. Tre gånger fick hon Oscar för bästa kvinnliga huvudroll, *Gasljus*, *Anastasia* och sedan *Mordet på Orientexpressen*.

I samband med inspelningen av Höstsonaten med Ingmar Bergman, återvände Ingrid till Sandviken en sista gång för att återse den plats där hon tillbringat många lyckliga sommardagar. Hon var då märkt av sin sjukdom och avled en tid senare på sin 67:de födelsedag.

Nuvarande ägaren är Ulrika Mannerfelt som berättar att lejonet på tomten är utförd av Ingrids far Justus.

Föregående ägare var familjen Atterbom och sonen, Torkel, som vistades i Sandviken från 1952 till en bit in på 90

-talet. Torkels farfars far var Per Daniel Amadeus Atterbom, som levde åren 1790- 1855. Alltså den berömde filosofiprofessorn, ledamoten av Svenska Akademin, lärare till den blivande kung Oscar I och författaren till Lycksalighetens ö, det allegoriska sagostycket som många anser vara ett av vår litteraturs verkliga mästestycken.

/Peder

Nationaldagsfirandet vid Hembygdsmuseet

Klarblå himmel, fanborg, körsång, folkdräkter, tal och nationalsång. Närmare 150 personer hade sökt sig till museet där de fick höra Enhörnakören under Helena Cronholms ledning framföra ett antal nyinstuderade sånger. Årets talare var ”vår egen” Ewa Larsson som trollband publiken med sin berättelse om somrarna hos morfar på norska västkusten och hur det påverkat henne senare i livet. Med en blandning av värme, allvar och humor fick vi en bild av hur utanförskap och oförståelse finns mitt ibland oss, men också medmänsklighet och engagemang.

Tack Ewa för ett fantastiskt nationaldagstal!

/Leif

Ewa Larsson
årets nationaldagstalare

”Du gamla du fria”

Kom till museet och träffa Enhörnakonstnärer!

Antalet besökande till museet har i år varit betydligt fler än tidigare år. Vi i styrelsen gläds givetvis och tror att den utökade fotoutställningen och sommarutställningen tillsammans med vårt ”konstgalleri”, har bidragit till detta..

Vår konstutställning har rönt stor uppskattning och vi i styrelsen är glada över att ha fått visa den för våra besökare. Vi vill slå ännu ett slag för den och ge fler chansen att se den fina konsten.

Söndagen den 7 september kl. 15 till 17 är konstnärerna på plats så ni får träffa dem och höra lite om deras verk och konstnärsverksamhet.

Välkomna!

Ekensberg Överenhörna
Ingrid Anerud, 2007

Medlemsavgiften

Tack alla som erlagt **medlemsavgiften**. Du som ännu inte betalat, var snäll och gör det så snart som möjligt. Vi är beroende av medlemsintäkterna, de utgör ryggraden i vår ekonomi!

Medlemstillströmningen är fortsatt god, under 1:a halvåret 2008 har vi fått drygt 30 nya medlemmar och vi har nu passerat 500-strecket.

Enhörna Hembygdsförenings styrelse:

Leif Tellestedt, ordförande	tel: 550 447 05	Birgitta Wulkan	tel: 550 491 28
Olle Karlsson, vice ordf	tel: 550 440 37	Jan Munck	tel: 550 420 14
Britt-Mari Gylefors, sekr	tel: 550 421 30	Bo Staflund	tel: 552 461 35
Anne-Marie Andersson	tel: 550 420 16	Gertrud Nilsson	tel: 550 421 25
Mona Elveskog	tel: 550 420 28	Peder Edström	tel: 550 441 03

Box 39, 15023 Enhörna, Medlemsavgiften är 75/100:-/år (enskild/familj)
Postgiro 23 89 45-0, Bankgiro 822-6565

Hembygdsmuseet hålls öppet söndagar juni-sep, 13.00 - 16.00. Tag kontakt med någon i styrelsen om du vill besöka museet vid annan tidpunkt. Museets tel: 550 420 87

Besök föreningens hemsida: www.enhorna.nu

